

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre — 16 kor.
 Negyedévre — 4 „
 Selyben háskos hordva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 karácsony utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszafizet
 vagy megörökösítésre nem vállalkozik.

Működésének és hirdetések
 kiadóhivatalához intézendők.

Ugyan ez az ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, okt. 11.

Az Igazságos.

Támadjon fel Mátyás király s legyen
 újra igazság!

Keserves évszázadok alatt nyögve,
 gyilkolva török háboruban, pusztulva né-
 met békében, négyszáz év alatt bús
 sóhajjal emlegette a magyar nemzet a
 legmagyarabb királyt: Hunyadi Mátyást.

Többi királyaink, nemzeti hőseink
 emlékét hirdethetik kőszobrok, ércbe
 vésett himnuszok; Mátyás emléke a nem-
 zet szívében dobog egy szomorú mon-
 dásban — lemondásnak is nevezhetnök
 — meghalt Mátyás király, oda az igazság.

Jellemző a megsiratott királyra, de
 jellemző a sirató népre is, mely 400 év
 óta csak egy királyának adhatta a címet,
 hogy igazságos.

Olyan cím, a melyet megirigyelhet
 tőle valamennyi uralkodó az egyiptomi
 kalifaktól máig. A többiek közt volt Szent,
 Nagy, Hódító, Könyves, Rettenetes, Bölcs,
 és valamennyien fölségesek, de csak egy
 volt Igazságos.

Micsoda nemes büszkeséggel nézhet
 vissza az a márvány szobor Erdély ki-
 csiny fővárosából az egész történelemre!
 Ha a leleplezésen megjelenő hódoló so-
 kaság egy szálig koronás főkből állana,
 még akkor is tulragyogná a koronák ra-
 gyogását a Mátyás király babérkoszorus
 homlokáról leragyogó büszke önértet: ti
 lehettek fölségesek, de csak én voltam
 Igazságos!

A lepel lehullt, ott áll a szobor ra-
 gyogó napfényben.

Aztán elhalad fölötte a nap, pihe-
 tőr a Királyhágó mögött, túl a magyar
 Alföld tenger rónaságán, távol Nyugaton.
 Széteszlik az ünneplő közönség... s a
 csillagos ég alatt ott áll egyedül az új
 ragyogó csillag: az igazságos király
 szobra.

Oda képzelem magamat. Elmerengök
 babérkoszorus homlokán, erélyes, férfias
 arcán... s fiatalos büszkeséggel emelt
 fejem meghajlik lassan, akaratlanul.

Mozdulj, márványalak! Kerengjen vér
 a cikázó márványerekben, zörrenjen meg
 a páncél, szökkenjen le talapatáról a
 nemes paripa, jövel újra közénk felséges
 királyunk, legyen közöttünk újra igazság!

Te tanítottál rá bennünket, hogy az
 igazi nagyság a nagy munkában van
 s hogy nincs olyan munka, a mely le-
 alacsonyítana.

Nagy igazság — azóta sem tudjuk
 mindnyájan föllérni.

Te tanítottál rá bennünket, hogy az
 embert csak egy aljasítja le: a hizelgés,
 a kegyhajhászat, a földi nagyság előtt
 meghajtott térd.

Nagy igazság — hányunknak betör-
 nek érte a fejét, ha tetteinkben akarnók
 vallani!

Te tanítottál rá bennünket, hogy ki-
 meríthetlen erő lakozik ebben a mi né-
 pünkben, csak azt nem kell engedni,
 hogy minden száj beszéljen s minden
 kéz zsebre dugva várja a jó szerencsét.
 Egy ember tüzzön ki hatalmas célokat,
 legyen ereje vezetni — s akkor 18

millió lármázó száj helyett 36 millió kéz
 emelkedik munkára és reszketve kondul
 meg láttára Bécsben a Szt. István-tem-
 plom vészharangja...

Nagy igazság — de hol van 400 év
 óta az a nagy ember a trónon vagy a
 trón lépcsőjén, aki az egész nemzetnek
 tudna világra szóló célokat kitűzni?

Te tanítottál rá bennünket, hogy nem
 a születés, nem a pénz, hanem a szel-
 lem teszi az igazi nagy embert, az igazi
 királyt.

Nagy igazság — jobb lesz hallgatni
 vele ma, mikor a pénz parvenüi élet-
 halál harcot kezdenek a tekintély-gyil-
 kolók anarkistáival.

Te tanítottál rá bennünket, hogy a
 nemzetek nagyságának első feltétele, hogy
 a királyok szíve együtt dobogjon a nem-
 zetével, hogy a király kezében a nemzet
 kardja villogjon s a nemzet büszke mel-
 lén bizalommal pihenjen nagy munkája
 után királya és családja...

Nagy igazság — elfacsarodik a szí-
 vem, ha rá gondolok s önkéntelenül fel-
 sóhajtok: meghalt Mátyás király...

Néma szobor lett a legnagyobb ki-
 rályból, kinek hiába várom mozdulását,
 feltámadását.

Hűvös éji szél lebben keresztül a té-
 ren; egyszerre elszáll a melancholikus
 hangulat. A csillagok biztatóan szórják
 felém szikráikat, Mátyás szobor-alakja
 némán is mintha megértetné magát velem.

Nem halt meg Mátyás király, mert
 örök az igazság s vele együtt él az
 Igazságos.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRGYAJA.

Mátyás király és Nagyvárad.

Irta: Zsák I. Adolf.

A lángeszű magyar nemzeti király dicső
 emlékét megújítják, hirdetik és magasztalják
 ma az összes magyar lapok, annak a fejedele-
 mnek aki hazáját, országát kívülről hatal-
 massá és félelmissé, belül pedig erőssé, mű-
 veltté és fényessé tette.

Gondolat- és elhatározásbrosztöbb ün-
 nepet a magyar politikusok és államférfiak
 számára, nemzeti lelkesedést keltőbb alkalmat
 a magyar nép részére és gazdagabb témáju
 napot a sajtó munkásaira a mainál képzeln
 sem lehet. A nagynevű király finom szövevényű
 és hatalmas külső politikája, vasmarokkal ve-
 zetett belkormányzata, mindig szerencsés,
 nagyszámú fegyveres hadakozása, világuralomra
 törő ambíciója, lángeszű, gazdag tudománya,
 páratlan igazságszer-tete, szellemessége, testi

ügyessége, udvarának fénye stb. mind hivatott
 dicsőítőt várnak és nyerne ma.

Mi azonban, kik Váradról pillantunk e
 dicső király hatalmas egyéniségére, a lokal-
 patriotizmus sugallatából ezúttal csak azokra a
 sugarakra vetünk tekintetet, melyek róla uralko-
 dása alatt *vele* estek; csak azokat a szá-
 lakat nézzük, melyekkel egykoron hozzánk fűzte
 magát.

Mátyás királyról részint *közvetve*, részint
 pedig *kövéllenül* hárultak Váradra a jótékony-
 ság sugarai.

Közvetve, midőn Váradnak oly főpapokat
 adott, kiknek a révén e város nemcsak euró-
 pai hirre tett szert, hanem egyúttal az anyagi
 és kulturális jólét kivételes fokát érte el; sőt
 az *európai tudományosságának egyik gyújtó-
 pontjává* vált. A közsímet „földi paradicsom”,
 „kincses város” stb. jelzőket Várad Mátyás

király korában érdemelte ki. Vitéz János,
 Beckenschläger János, Stoltz Miklós és Pruisz
 János püspökök, Csezmezei János, Bajoni
 István, Monay Gergely stb. kanonokok vala-
 mennyien koruk tudományosságának színvona-
 lán állottak, sőt részben annak uttörői voltak.
 Ne ők fénye jótékony visszahatással voltak
 városunk hírére; életüknek itt eltöltött része
 és munkásságuk pedig Várad előkelő anyagi és
 kulturális fejlődésének lőnek lényeges ténye-
 zőivé.

Közvetlen összeköttetést, érintkezést Má-
 tyás király és Nagy-Várad között *hármal* is-
 mer a történelem.

Az *első* 1468-ban történt. Szomorú ese-
 mények előzték azt meg. Ugyanis 1467 végén
 Erdélyben Mátyás ellen lázadás készült, mely-
 ben a vezéri szerepet a Zápolya és Szentgyörgyi
 grófok vitték. A király csak akkor tulajdoni-
 tott komoly jellegű mozgalomnak, midőn
 annak szerves jeleit a felvidéken meg Slavo-

Értesítés!

Van szerencsénk T. vevőink s a n. é. közönség szíves tudomására hozni,
 hogy az őszi és téli idényre mindennemű női, férfi, leány és gyermek bőr. lack, posztó
 Carlsbadi cipőink, valamint uri és fiu plüsch, posztó és loden kalapok, férfi fehérművek,
 kesztyűk, harisnyák, nyakkendő ujdonságok, mindennemű kötött és szövött, valamint Jaeger-
 áruk stb. teljes választékban megérkeztek, melyeket meglepő olcsó áron bocsáj-
 tunk a vevő közönség rendelkezésére.

Lelkiismeretes kiszolgálás, mint az egy szolid cégénél természetes!

FÁBRY TESTVÉREK nagyáruháza

Nagyvárad, Olaszi, Fő-utca.

Telefonszám 76.

Keresztény üzlet!

Négyszáz évig eltévelyegtünk a nemzeti igazságoktól; de nem feleltük őket. Visszasírtuk az Igazságot s míg emlékének könnyeinkkel áldozunk, könnyeinken át ragyogó fényben mindig újra és újra megláttuk az ő igazságait. A nemzeti eszményekhez való ragaszkodás nem halt ki belőlünk addig sem, míg csak titkon sóhajthattunk utánuk, hogyan veszne hát el most, mikor álmaink legszebb tárgya, a nagy nemzeti király szobra előtt szabadon hajtjuk meg a háromszínű lobogót s ha távolról is, ha üzenettel is, de ott van velünk az ünnepen Mátyás király utóda?

A hajnal első sugarai esnek a fehér szoborra, glóriába vonva daczos homlokát. Igen, értem az idők jelét! Apáinknak csak szívében éltek a nemzeti igazságok, a mai nemzedék szobrot emel nekik és a következő győzelemre viszi őket.

Ez az igazság győzelme, Mátyás király legszebb diadala! Ezért hódol ma egész néped előtted, oh Igazságos!

Dr. K. A.

Nagyvárad a kolozsvári ünnepélyen.

— A város és vármegye küldöttsége. —

Országos ünnep lesz ma Kolozsvárott, Mátyás király remek, méreteiben is hatalmas szobrának leleplezése alkalmából. O Felsőge képviselőjében nem József főherceg, aki gyöngékedik, hanem József Agost főherceg vesz részt az ünnepélyen.

O Felsőge tegnap, szombaton este a 7 órai gyorsvonattal utazott keresztül Nagyváradon, kíséretével s este 10 óra 8 perczkor érkezett Kolozsvárra. Ugyanezen vonattal utaztak Kolozsvárra Széll Kálmán miniszterelnök, Flósz, Darányi miniszterek és a főrendiház és képviselőház nagyszámu küldöttsége.

Nagyvárad városa és Bihar megye szintén képviseltetik magukat a nemzeti ünnepélyen s koszorukat helyeznek a szoborra. Nagyvárad város képviselőjében Bordé Ferencz főjegyző

vezetése alatt dr. Hoványi Géza, Szokoly Tamás és Pékánovits Imre, — Bihar vármegye képviselőjében pedig Klobusitzky Béla és Tamásfalvy-Thury Ignác utaztak Kolozsvárra.

A nagyvárad felső kereskedelmi iskola több növendéke is átutazott dr. Kovács S. János igazgató vezetése alatt Kolozsvárra s díszes koszorút helyez a szoborra. Az éjjel 2 óra után indult vonattal is igen sokan utaztak át az ünnepélyre.

Kitüntetések a Mátyás szoborért.

A hivatalos lap tegnapi száma hozza a kitüntetések, a melyeket a Mátyás-szobor létesítése körül érdemeket szerzett férfiaknak adományozott a Felsőge. A kitüntetésekre vonatkozó királyi kézirat a következő:

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztése folytán Mátyás király kolozsvári emlékszobrának létesítése körül kifejtett buzgó működésük méltánylásul megengedem, hogy Hegedűs Sándor belső titkos tanácsos, országgyűlési képviselő és a szoborbizottság elnöke, Szvačina Géza királyi tanácsos, Kolozsvár sz. kir. város polgármestere és a szoborbizottság alelnöke, dr. Márki Sándor városi tiszteletbeli tanácsos, egyetemi nyilvános rendes tanár és a Mátyás király emlékkönyv szerkesztőjének és Fekete Nagy Béla városi tanácsos, a szoborbizottság előadója és titkárnak elismerésem tudtul adassék, továbbá Fadrusz János akadémiái szobrászművésznének díjmentesen harmad osztályu vaskorona-rendemet, gálfalvi Nagy Lajos unitárius esperes és a szoborbizottság pénztárnokának díjmentesen a királyi tanácsosi czímet, végül Pékei Lajos kolozsvári építésmérnök és városi tiszteletbeli főmérnöknek Ferencz József-rendem lovageresztjét adományozom.

Kelt Bécsben, 1902. évi október hó 6-án.

FERENCZ JÓZSEF, s. k.

Gróf Széchényi Gyula, s. k.

Mátyás király emléklap.

A nagy király szobrának leleplezése alkalmával Kolozsvárott külön füzet jelent meg »Mátyás király emléklap« czímmel. Magyar írók hódolnak ebben a legmagyarabb király emlékezetének, érdemes belőle közölnünk a következő szemelvényeket:

Nagy Király!

Buzdits példáddal, hogy kell nemzetünk s szeretett hazánk érdekében igazságosan viselkednünk, hogy emlékedet méltóan fentarthassunk.

Gr. Bánffy György.

Sziure szint.

(Vigjáték 5 fölvonásban. Harmadik fölvonás I. szín.)

Mátyás király: Eh, kontárok vagyunk! Ezer követ dobunk fel, egy gyümölcs Után, a víz kiver, izmunk kifárad, S lankadva hull le végre már karunk, Midőn véletlenül egy kis madár Az ágra száll, pehelysúlyától az Ag mozdul és — és fáradságtalan A szánkba hull az ostromolt gyümölcs. Magyar király vagyok, hatalmas és Hires, félelmes, rettegett, dicső S még Isten tudja mi — és hasztalan Futok két teljes nap s egy éjszaka Egy kis titok után; harmadnapon Pedig a böles véletlen gondol egyet, S előttem önként bókol a titok! Minden sikernek titka csak te vagy, Te böles véletlen sors, szerencse vagy Akárhogy hívnak s a nagyság igaz Mértéke nem is a siker lehet, Hanem csupán a küzdelem!

Hákos Jenő.

A három.

A mult napokban, midőn Bánffy-Hunyad egy szívvel-lélekkel készült a Kossuth-ünnepésre, bejött hozzám egy szegény öreg paraszt asszony, az ki Erzsébet királyné halálakor az egyetlen fejkendőjét tette ki gyászlobogónak és szólt ékképpen:

— Instálom, inkább megéhezem, de egy pár tyertyát még is csak gyujtok ma az ablakomba. Bizony, Kossuth Lajos megérdemli tőlem, mivel fiatal koromban én is jártam az Ur dolgát. Nem is született csak az a három, aki amugy igazán megérdemli.

— Es kit íél ked öreg banya annak a háromnak?

— Hát instálom első sorban Kossuth Lajost, aki minkei felszabadított a járomból. — Azután azt az áldott lelket, akit egy gonosz meggyilkolta: a mi drága jó királynékat. Az szeretett minket igazán. Aztán volt réges-régen egy király, azt most is emlegeti a föld népe, s mig világ világ lesz, mindég is szájról-szájra adja, hogy: Meghóti Mátyás király, oda az igazság. Ha egyszer ezér a királyért esnek valami alkalmasosság, akkor is tiszta jó szívvel megköpálnék még egy pár tyertyácskát.

niában is észrevette és a mikormegtudta, hogy a fenhatósága alatt álló István moldvai vajda pártoló összeköttetésben áll a lázadókkal. Ekor Mátyás hirtelen Erdélyben terem és Kolozsvár közelében a fegyelmetlen és primitív fegyverzetű felkelő tömeget szíjjel veri. Együttal elhatározta, hogy a moldvai vajdát is megbünteti. E czélból azonnal, a legkedvezetlenebb évszakban november végén hadaival utra kelt; az eltorlaszolt gyimesi és ojtói szorosokon utat tört magának és Bako, Roman meg Nyemtza városok bevételre és porrá égetése után diadalmasan nyomult a főváros Szucsava felé. Itt a vajda békekérő követet várták. Az alattomos fejedelem ajándékai azonban armányt palástoltak. Ugyanis, a tárgyalások folyamata alatt december 15. éjszakán 12.000 oláh katona titkon gyülekezik a város alá és mig az egyetlen belső lakosok több ponton a faépületeket felgyújtották, azok az utcákat árasztották el. Kétségbeejtő nehéz harc keletkezett erre az oláhok és magyarok között; a melynek folyamán maga Mátyás is két nehéz sebet kapott. A veszteség a király részéről súlyos volt, s ezért egyelőre lemondott a hadjárat folytatásáról; visszavonult Brassóba, hogy újra szervezkedjék. E czélból 1468. január második felére a magyar főrendeket Váradra hívta meg, hogy velök az új hadjáratról tanácskozzék és egyúttal pártfogásukat kérje ki. A midőn Mátyás király Váradra érkezett a magyar főrendeken kívül itt

találta a pápának két követét Veronai Gábort és Erceus Pétert, nemkülönben ezek társaságában a cseh kath. rendek küldöttét Boskovicz Protáz olomúzi püspököt, kik megbízók névben azon közös kérelmet terjesztették elébe, hogy »a cseh korona alatt élő katolikusokat védnöksége alá fogadván, a szent hit ellenségeinek a leküzdésére fegyvert ragadjon.« Ez a körülmény nemcsak lényeges fordulatot okozott Mátyás korábbi elhatározásaiban, hanem egyúttal egészen más irányt adott a főrendek váradra érkezésének is. Ami könnyen történetelt meg, mert nemcsak a megérkeztek a moldvai vajda követei is, hogy most már komoly szándékkal kiengeszteljék Mátyást. A király az új magasabb cél érdekében (a cseh korona elnyerése) megbocsátott az alattomos vajdának. A tanácskozás tárgya, mint következtetni, a cseh hadjárat megindítása volt. Részleteiről tudósítások nem maradtak fenn. Ugyanezkor egy fényes török követség is járult Mátyás elé, mely a szultán készségét jelentette be egy hosszabb fegyverszünet megkötésére. Végül megjelent még a mult évi erdélyi lázadás vezére is: Zápolyai Imre. Kegyelemért esedezett; mit a főrendek közbenjárására megnyert. Mennyi idő töltött Mátyás király Váradon, biztosan nem tudni, a források két hátról beszélnek.

A második érintkezés Várad és Mátyás között 1474-ben történt. Ennek is — különösen Váradra — szomorúak az előzményei. Ugyanis

mig Mátyás hadai Morvában jártak, Ali bég, szendrői bég ezt jó alkalomnak tartotta arra, hogy a »kincses várost« Váradot meglátogassa. S meg is tette. 1474. február 7. hajnalán Váradra tör, s minden ellenállás nélkül a várost beveszi. A várral azonban nem tudott — két nap és egy éjjel ostrom után — boldogulni, miért is bosszujában a várost elhamvasztotta, s az el nem menekült lakosok egy jó részét legyilkolta. A városi előljáróság látván, hogy a lakosok nem lesznek képesek a pusztításnak terhét az országgal elviselni, azért egy küldöttséget menesztett az »igazságos« királyhoz az országos teher elengedése végett. Az előljáróság várákoszáiban nem csalódott; mert Mátyás király nemcsak ki-, hanem meg is hallgatta kérésüket és 1474. husvét utáni szombaton kelet ünnepélyes kiváltságos levelet adott Várad számára, melynek er-jénél fogva a város lakosságát az ő élele tartamára minden adótlól felemelti, s a mely levelet halálan öríz a város levéltárában napjainkig.

A harmadik és utolsó érintkezés 1477. és 1878-ban történt Várad vásárvámja miatt. Ennek a szálai még a tatárjárás előtti időbe nyulnak vissza. Ugyanis a százok II. Endra királyunktól 1224-ben nyert privilegiumok alapján az országban mindenütt vámmentes kereskedést üzhettek; következésképpen e megettességet igényelték a maguk számára a várad káptalan földesuri joghatósága alatt álló Váradon is. A káptalan azonban egy még ré-

No, öreg banya, most esik egy alkalmosság a nagy király szülővárossában és a te meg nem gyújtott pár gyertyácskától is fel-lángol a magyar fajszeretet östüze, az a tűz, mely nem fog kihűlni soha azok iránt, a kik igazán a magyarokéi voltak.

Gyarmathy Zsigáné.

Rex Mathias.

— Érezbeöntött szobránál. —

Hollós Mátyás király, sasszemű diákom!
Van-e még igazság ezen a világon?
Hej, ha van is itt-ott: nem hizunk meg tőle!
A szegény magyar nép szűken kap belőle!

Mendégél a magyar, vándorol a lába
Oláhok földjére, nagy Amerikába.
Ultravaló gyanánt — Istenadta népe! —
Göresös koldusbotot nyomnak a kezébe.

Amikor te voltál magyarok királya,
Akkor is el-elment idegen országba.
Amde nem koldusbot: kard volt a kezében!
Aralott hirt, kincset dörgő csatatéren!

A nép hive voltál Visegrádon, Budán.
Ál-ruhában jártál az igazság után.
Gyűjtötted az ország könnyeit, sóhaját,
De meggyógyítottad a szegény nép baját.

Mind ezért szeretlek!... Azért meg imádlak,
Hogy körmére csaptál gógös Ausztriának!
Nyögte glóriádat Bécsnek büszke vára!
Bécsből jött az áldás a magyar hazára!

Alkuszik az osztrák, egyezkedik velünk,
Es most már egészen kiszívna a vérünk.
Kivenné, kifálna a földet alólunk.
Az utolsó mgét leszakítaná rólunk!

De szép csoda lenne, ha életre gyulnál,
Erez-lovadnak hátán ha Bécsbe indulnál,
S végigverné szörnyen a falánk osztrákon,
Igazságos, erős, nagy magyar királyom!

Ábrányi Emil.

Az igazságosnak számtalan ragyogó tulajdonságai közül legméltóbbnak tartom azt, hogy munkára, tevékenységre biztatta, buzdította a nemzetét.

Rakovszky István,
m. kir. állami számvevőszék elnöke.

Mátyás király nagy volt, dicső volt, hatalmas volt, de nagysága, dicsősége, hatalma személyében voltak kötve; intézményeket alkotni nem tudott és a halandó király mindent

gebbi oklevéllel rendelkezett, melyet Imre király 1203-ban adott ki s amelyben a váradi egyháznak adományozta B harmadik vármegyének kétharmad részét; Nagy Lajos király pedig ez adományt kiegészítette s így az egész vármegye egyházzá lett. Miután a káptalan a százsokat e privilegium alapján mindig megvámolta, miért is azok pert indítottak Mátyás király előtt. Hogy hogy nem a király akként döntött 1477. július 3-án, hogy Váradról a vásárjogot Debreczenre ruházta. Az ítélet nemcsak a káptalan, hanem a püspök, a város és vidék érdekeit is sértte. Ezért egy küldöttség arra kérte Mátyást, hogy a vásárjogot szállítsa vissza a káptalanra. A király hajlott a kérelemre és 1478. febr. 17-én kelt levelével a káptalant régi jogaiba visszahelyezte.

magával vitt a sirba, nagyságot, dicsőséget, hatalmat... s utána jött Mohács!

1902. szept. 27.

Kossuth Ferenc, s. k.

Az „igazságos.”

Nagy hős voltál a csatákban,
Nagy böles voltál a tanácsban,
De nagy ember akkor voltál:
Mikor a trón magasából
Hű népedhez lehajoltál.

Emlékedet Clio iapja
Századokra ragyogtatja,
Neved örök borostyános.
De koronád legszebb éke
E kis szó: az igazságos!
Budapest, 1902. szept. 25.

Lampérth Géza.

A nagy király ércalakja, ha életet nyerne
egy pillanatra, büszke örömmel tekintene le
Kolozsvár városra, mert látná, hogy az a hely,
a hol bölcsője ringott, ma, századok multával
is legerősebb vára a magyarságnak, nyelvében,
szellemében és erkölcsiében egyaránt.
Budapest, 1902. szept. 25.

Géczy István.

A felsült énekes.

Olmücvárba összegyűl
Sok nagy fejedelem.
Fejedelmek szívében
Piros öröm terem:
Lakoma, vig, ott van,
Énekes betoppan.
Énekemet, uraim,
Dalomat hadd mondjam!

Német dalos koboza
Csengve-bongva szólal.
Mátyás királyt dicséri
Sok hízegő szóval.
Beszél igazságot,
De még többet rá fog.
A király csak hallgatja,
A német mit csácsog.

De a mikor dicséri
Csoda nagy erejét.
Tündérlány-szépségét.
Bajos tekintetét,
Király arca lángol
Lelke haragjától.
Hanem aztán elnyomja,
Ének végén rá szól:

»Nem haragszom, nő nem is
Büntettek hát én meg,
Nagy erőmet, szépségem
Hogy úgy eldicséreted.
Most a hazugságot
Ten szemekkel látod.
Nem remélném, e nótát
Hogy még megpróbáld.

Tetteimről nagy sokat
Zengettel dalodban,
Nem igaz a fele sem.
Rajt' leszek azonban,
Hogy váljék valóra,
A mit ajkad jósja.
Díjad akkor kapod meg,
Addig várj sorodra!

Fersényi György.

Nagy királyunk és nemzeti vezéreink emlékéért, kezdve Árpád fejedelemtől egészen Rákóczi Ferenczig, oly magas talpra állította a nép kegyelele, hogy a perspektívában test nél-

kül való ideáloknak látszanak. A nép tud is róluk, nem is. Ha feljűk fordul a kegyelet, áhítatos tiszt-lettel szemléli őket és nem tñri meg, hogy valaki tévelygő embereket sejtjen bennük.

Az egy Hollós Mátyással szemben másképpen viselkedik a közérzés. A nép benne nemcsak a nagy uralkodót tiszteli, de szereti igaztalan érdekes egyéniségét is; a király tündöklő erényeinek emléke mellett megőrzi szeretetreméltó gyarlóságainak emlékéit is. Többi nemzeti nagyjait a holtuk után Pantheonba helyezte, az egy Mátyás halálába sohasem nyugodott bele, őt máig megtartotta magának a nép. Ő az egyetlen, akit a közvélemény mert szolgáltatni a vig költészetnek is, anélkül, hogy csorbától féltene a nagyságát. Emléke a nép akaratából emberi és egyéni életet él, közvetlenebbet, mint IV. Henriké Franciaországban, vagy Nagy Frigyesé Poroszországban. Ha van halhatatlanság, akkor ez az igazi: a népszerűség halhatatlansága.

Herceg Ferencz.

Hálát adok Istenemnek, hogy befejezhettem dicső nemzeti királyunk szobrát. Nincs több mondani valóm, beszéljen a szobor.

Eduard János.

Országos iparoskongresszus Nagyváradon.

A jövő hét folyamán Nagyváradon országos kongresszusra gyűlnek össze az ipartestületek és kereskedelmi és iparkamarák küldöttei, hogy tanácskozzanak a magyar ipart érdeklő fontosabb ügyekről.

A kongresszus programja igen gazdag s felöleli a legégetőbb kérdéseket, amelyek közül különösen kiválik az önálló vámterület felállításának ügye.

A három napig tartó kongresszus napirendje a következő:

I.

1. Megnyitó beszéd; tartja *Thék* Endre, a központi bizottság elnöke.

2. Atakulás.

3. Beszámoló a legutóbbi ülés eredményeiről.

4. Emlékbeszéd Ráth Károlyról; tartja *Szávay* Gyula (Debreczen).

II.

1. Követeljük az önálló vámterületet. Előadó *Gelléri* Mór kir. tanácsos, az orsz. ipar-egyesület igazgatója (Budapest).

2. Az ipartestületek országos szövetségének létesítése. Előadó: *Kiss* Ferencz ipartestületi titkár (Arad).

3. Az ipartörvény módosítása. Előadók: *Achim* János ipartestületi titkár (Békés-Csaba), *Dóczy* Ferencz ipartestületi elnök (Esztergom).

4. Az eddigi iparosgyűlések határozatainak érvényesítése.

a) Házalás és vándorügynökök. Előadó: *Deil* Jenő kamarai titkár (Kassa).

b) Vásártgy. Előadó ugyanaz.

c) Fegyencz-ipar. Előadó *Kalmár* István ipartestületi elnök (Szeged).

d) Az építőipar szabályozása. Előadó: *Edvi-Ilés* László kamarai m. titkár (Arad).

e) Iparoktatás. Előadó: *Kreutzer* Balázs ipartestületi elnök (Szolnok).

f) Az ipari szövetkezetek ügyének érvényesítése. Előadó: dr. *Horváth* János (Budapest).

UJ ÜZLET!!

REIN JAKAB czipő-, kalap- és férfi-divatruháza,

Nagyvárad, Zöldfa-utcza, „Zöldfa” szálloda.

A város rohamos fejlődése szükségessé tette, hogy az európai nagyvárosok mintájára **czipő-, kalap- és férfi divatcikkekben különlegességi üzletet** rendezzek be, hol mindennemű férfi divatcikkek a legszébb és legelegánsabb kivitelben kaphatók. — *Férfi ingek, gallérok, kiegészítők, harisnyák, sétabotok, kalapok, férfi-, női- és gyermek lábbelők, pipere cikkek* stb. óriási nagy választékban. — A n. é. közönség minden rétege, üzletében oly kiszolgálást nyer **tartós, divatos, finom és elegáns** áruim beszerzése mellett, hogy rövid idő alatt megvalósulva láthatom azon reményemet, hogy az egész városban a hálás közönség megjutalmazza törekvésemet azzal, hogy egyik a másikat fogja ajánlani:

Vásároljunk **Rein Jakabnál**, mert ott hallatlan olcsó, jó, szép és elegáns minden. 314

Meglepetés! 8000 darab mintanyak-kendőt osztok szíjjel.

Szíves látogatást kér tisztelettel **REIN JAKAB.**

g¹) Adóreform. Előadó ugyanaz.
g²) Az iparosok választói jog. Előadó ugyanaz.

h) Közszállítások. Előadó: *Kreutzer* Balázs (Szolnok).

i) Munkaközvetítés. Előadó: *Edvi-Ilés* L. (Arad.)

j) Az ipartestületekbe kebelezett iparosok nyugdíjügye. Előadó ugyanaz.

k) Az iparos érdekek hatályosabb képviselése. Előadó: *Madary* Gábor ipartestületi elnök (Budapest.)

l) Iparpártolás. Előadó: *Kreutzer* Balázs (Szolnok.)

m) A tisztességtelen verseny meggátlása. Előadó: *Putnoki* Antal ipartestületi alelnök (Miskolc.)

5. A betegsegélyezési ügy reformja. Előadó: *Tóth* Kálmán ipartestületi elnök (Debreczen) *Hauzer* György ipartestületi elnök (Győr.)

6. Indítványok:

a) A munkás-szakegyetek ellenőrzése. Beterjeszti: *Bertsey* György ipartestületi elnök; előadója: *Óváry* Lajos (Nagyvárad).

b) A kézműveskamrák létesítésének tanulmányozása. Beterjeszti: *Szakáll* József ipartestületi előjárósági tag (Szeged.)

c) A megrendelés-gyűjtésről szóló törvény végrehajtása tárgyában. Beterjeszti: *Szontágh* Jenő (Szolnok.)

d) A vasárnapi munkaszünet. Beterjeszti dr. *Soltész* Adolf az orsz. iparegyesület titkára (Budapest).

e) Munkabérelőleg. Beterjeszti: *Oserna* Lajos ipartestületi elnök (Budapest).

f) Az iparcikkkel való kereskedés ellen. Beterjeszti: *Kommerell* Gyula ipartestületi elnök (Balassa-Gyarmat).

g) Kamarai választások beosztása. Beterjeszti: *Bertsey* György; előadja: ifj. *Moskovits* Mór (Nagyvárad).

h) Az iparos katonai fegyvergyakorlatának ideje. Beterjeszti: dr. *Soltész* Adolf (Budapest).

i) Védekezés a rossz fizetők ellen. Beterjeszti: *Oserna* Lajos (Budapest).

j) A nőszabók sérelme. Beterjeszti: *Stoll* Nándor ipartestületi alelnök (Budapest).

k) Be nem vált rendeletek visszavonása. Beterjeszti: dr. *Soltész* Adolf (Budapest).

l) Utólag beérkezett indítványok. Előadó: *Kujniss* Gyula ipartestületi elnök (Losonc.)

1. Iparengedélyek kiállításai joga. Beadja a budapesti kárpitos stb. ipartestület.

2. A kassai ipartestület indítványai az önálló vámterület és az ipartörvény módosítása tárgyában.

III.

1. A hazai ipartestületek országos központi bizottságának megalakítása.

2. Intézkedések a hozott határozatok végrehajtása iránt.

3. A jövő kongresszus helyének és idejének megállapítása.

*

A napirend egyes pontjaihoz, valamint egyéb kérdésekben is önálló indítványokat terjesztettek be a következő ipartestületek: *Nagyvárad*, *Szeged*, *Szolnok*, *Rév-Komárom*, *Debreczen*, *Nagy-Kun-Madaras*, *Temerin*, *Győr*, *Budapesti szabó*, *Budapesti IV—X. ker. vegyes*, *Ujpest*.

A napirendhez tartozó kérdésekre vonatkozó véleményeket mintegy ötven ipartestület küldött be.

A kellő időben beérkezett indítványok a kongresszusi meghívóhoz mellékeltek és a Magyar Ipar 39. számában közöltek.

A kongresszuson mintegy 400 küldött vesz részt.

A rendezést a nagyváradai ipartestület fáradhatlan buzgalommal eszközli. Az ipartestület elnöksége permanenciában van, hogy a szükséges intézkedéseket megtegye s megadja a kellő felvilágosításokat. Az elnökség a következő felhívásokat teszi közzé:

Kérelem a nagyérdemű közönséghez!

A folyó hó 18—20-án Nagyváradon megtartandó országos ipartestületi nagygyűlésre az

ország minden részéről megjelenő kiküldöttek elszállásolásáról gondoskodni az ipartestület feladata, erre nézve az iparosság körében a legtávolabb menő intézkedések, kérelmek, felhívások megtétettek, de a máreaddig nagy számban bejelentett kiküldöttek elhelyezésére elegendő szállással még nem rendelkezünk.

Azon reményben, hogy kérelmünk a nagyérdemű közönség előtt méltányolásra talál, amennyiben a kiküldöttek egyben Nagyvárad város vendégei is lesznek,

felkérjük Nagyvárad város nagyérdemű közönségét, hogy október hó 17., 18. és 19-ik napjára, — kiknek módjukban áll vagy üres lakással rendelkeznek, ha díj mellett is, — szállást adni sziveskedjenek.

Kérjük továbbá, hogy a rendelkezésre bocsátható szállásokat minél előbb az ipartestület hivatalában bejelenteni sziveskedjenek, hogy arról az illető kiküldöttek még kelő időben értesítve lehessenek.

Nagyvárad, 1902. okt. 12.

Tisztelettel maradtunk

Jankovich János,
ipartestületi főjegyző.

Bertsey György,
ipartestületi elnök.

*

Felhívás az ipartestület kötelekéhez tartozó iparos polgárokhoz.

A folyó hó 18—20-án tartandó országos ipartestületi nagygyűlés a kereskedelmi Csarnok nagytermében lesz megtartva, ezt megelőzőleg 17-én este fél 8 órakor ösmerkedési estély a testület házában levő vendéglőben, október hó 20-án délután 2 órakor az ipartestület által rendezendő búcsu ebéd a Zöldfa szállodában, egy teríték ára 4 korona.

Felkérem az ipartestület kötelekéhez tartozó iparos polgárokat, hogy ha a nagygyűlésen részt venni és az ünnepekkor megjeleni óhajtanak, azt az ipartestület hivatalában bejelenteni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1902. október 12-én

tisztelettel maradtam

Bertsey György,
ipartestületi elnök.

A Körözs megfertőzése.

Körülbelül négy év óta küzd Nagyvárad az ellen, hogy a mező-telegdi Bihar-Szilágyi olajgyár az Egeres-patakon át beleengedi a Sebes-Körözsbe a gyárból kikerülő petróleum- és vitriol-salakot. A gyár szennye nemcsak a Körözs vizét mérgezi meg s teszi élvezhetetlenné, hanem a talajba szivódás folytán veszélylyel fenyegeti Nagyvárad város vízművét.

Ezt a szakértők a helyszíni szemlék és a vegyvizsgálat alapján nemcsak elismerték, hanem határozottan meg is állapították.

Es most az egyik nagyváradai krajczáros újság megtámadja azokat a törvényhatósági bizottsági tagokat, akik a Körözs megfertőzése ügyében felszóllaltak. Az egész dolgot komédiának nevezi, aminek semmi alapja nincs. Szerinte csak meleg vizet engednek a gyárból a Körözsbe.

Ezen a nagyon petroleum szagu cikken meglátszik, hogy az írója nem járt még a tájékán sem a gyárnak s nem látta az Egeres-patak medrét és két partját s az egész dolgot csak hírből ösmeri, mint a katona a töltött káposztát.

Az 1899. évi február havában tartott helyszíni szemle alkalmával, mikor személyesen láttuk az egész e járást, a bizottság konstataulta az eljárás folyamán, hogy nem meleg vizet, hanem a petroleum tisztításánál és a vitriol előállításánál használt és *salakkal telt* vizet bocsátják ki a többi szennyvizekkel együtt az Egeres-patakba, amelynek két szélén vastagon rakódott le a vízzel kibocsátott salak s a két part teljesen kopár volt. Mikor megtudták a

szemle napját, eltakarították amennyire lehetett, a patakpariról a salakot, de ahova lehányták a földiekre, kiégett a gyp.

A debreczeni vegyvizsgáló állomás a megfertőzött Körözs vizet az egészségre veszélyesnek találta.

Az igazgatóság maga sem zárkózott el attól, hogy a türheilen állapotokon segítsen, csak huzza-halaszlja dolgot.

A miniszter is elrendelte a megfelelő szűrőkészíték alkalmazását.

Az utóbbi időben az a gyár taktikája, hogy éjjel engedi a salakot a Körözsbe; ez azonban nem sokat változtat a dolgon, mert a lerakódás és beszűremlés éppen úgy előáll, mint nappal. B. *Busch* Dávid már évekkkel ezelőtt szedett ki köveket a vízvezeték partvédőgátjából, a melyről le lehetett vakarni a petroleum és vitriol üledéket.

Megfogjuk látni, hogy minőnek ko statálják a vegyvizsgálatnál azt a vizet, melyet *Komlóssy* József tanácsnok merített nem régen az Egeres patak betorkolásáról a Körözsből, közjegyző jelenlétében.

Ilyen fontos dolognál nem lehet a hallo-másra építeni, s egyszerűen letagadni azt, amit a szakértők már rég megállapítottak.

UJDONSÁGOK.

A Tiszántúl naptára.

Szerkesztőségünk sokáig vitatkozott, mi hasznosat és élvezetést adjon karácsonyi ajándékkul előfizetőinek?

Mi mást? Mint egy szép, eredeti, tartalmas naptárt!

Tehát ad szerkesztőségünk karácsonyra egy kalendáriumot, amelynek irodalmi része almanach számba jöhet, naptár része pedig tartalmazni fogja Nagyvárad teljes címztárát.

A díszes kiállítású naptárt nem csak a válogatott irodalmi cikkek teszik értékessé, de finom kivitelű izléses képei is emelik értékét.

Es e nagy gondal szerkesztett füzetett a »Tiszántúl« előfizetőinek teljesen ingyen adjuk, noha előre láthatólag nagy arányú elterjedésre tarthat számot a 3000 példányban megjelenő díszes naptár.

REGISZTRÁCIÓ

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

Okt. 19—20. Iparosok országos kongresszusa.

* **Magyarok Nagyasszonya.** Ünnepet ül ma a katolikus egyház, Magyarok Nagyasszonyának emlékünnepe. Ezt az ünnepet a pápa ő Szentsége a milleanium emlékére rendelte 1896-ban. Ez alkalomból az összes templomokban a szokott időben ünnepélyes szent misék lesznek.

* **Személyi hírek.** *Beöthy* László főispán vadászatra Nyárszrege utazott. — *Szunyogh* Péter alispán tegnap kiutazott néhány napi tartózkodásra Evaklára.

* **A kath. tanítók zarándoklata Rómába.** Rendkívül impozánsnak mutatkozik már az előjelekből is a kath. tanítóknak Rómába rendezendő zarándoklata, mely e hó 21-én délután 6 óra 45 perczkor indul a budapesti keleti pályaudvarról. A zarándoktra rendkívül nagy számban jelentkeztek nemcsak a kath. papok és tanítók, hanem más előkelő

társadalmi állásu egyének is. Mintegy 120-an jelentették be eddig részvételüket, de még folyton akadnak jelentkezők. A nagyváradi egyházmegye is méltóképpen lesz képviselve a zárandoklatban. Résztvesznek: **Steinberger** Ferencz apát-kanonok, **Pfeiffer** József pecze-szentmártoni, **Számborovszky** Rezső nagyváradi, **Priczinger** György csanádosi tanítók, továbbá **Trennhauser** József plébános, **Molnár** Sándor és neje, **Kozocsa** David gyógyszerész Magyar-Csékeről. Nagy buzalmat fejtenek ki a siker érdekében **Steinberger** Ferencz nagyváradi apát-kanonok, **Walter** Gyula dr. pápai praelatus, **Ember** Károly kiváló paedagogus és Számod Ignác esztergomi érseki óvónőképző intézeti igazgató. Rómában ez alkalomból magyar szentbeszédet is lesznek, melyeket Steinberger Ferencz, Walter Gyula dr. és Zafféry Károly fognak tartani. A zárandoklat Rómában **Zichy** Gyula gróf apát, pápai kamarás fogja ünnepélyesen fogadni.

* **Levél Bécsből.** **Barabás** Béla országgyűlési képviselőnk kedves és finom irással irt nyílt levelező-lapot kapott Bécsből. Ez a levélke minden valószínűség szerint egy osztrák honleány bírálatára a képviselő tegnapi napról szól. A levél rövid, de elég éles hangú. — Czimzésében vastag közjogi hiba van, vagy vastag malícia. Szórol-szóra így hangzik:

Hochwolgeh. Herrn
von **Barabás**
k. k. ung. Volksvertreter

Budapest
Ungarn.

A levelező-lap szövege a következő:

A bas **Barabás!**
Bramarbas!

Magyar nyelven így hangzik tehát a kisgyilkos levélke:

Abezug **Barabás!**
Szajhós!

* **Uj királyi tanácsos.** A mai hivatalos lap közli az országgyűlési gyorsiroda másodfőnökének dr. **Peregriny** Jánosnak, mint az Országos képtár titkáranak kir. tanácsossá történt kinevezését. A kinttötött mint a kir. zeneakadémia titkára 1883-tól 1889-ig Erkel igazgató mellett az intézet szervezetének kifejlesztése és a könyvtár rendezése körül végzett elismerésre méltó szolgálatot, mint az orsz. képtár titkára pedig 1890-től fogva elkészítette a Történeti Képcsarnok leírását és czédula-lajstromát; közreműködött az orsz. képtár ügyeinek kibonyolításában. Ezenkívül előkészítette a Nemzeti Múzeum képtárának a Szépművészeti Múzeum részére való átvételét és több éven keresztül miniszteri látogatói minőségben ellenőrizte az elemi oktatás menetét Kispesten és Ujpesten.

* **Esküvő.** Dr. **Adorján** Emil, a nagyváradi ügyvédi kar jeles fiatal tagja október 26-án délután 3 órakor tartja esküvőjét a kolozsvári-utcai izr. templomban **Weinberger** Jakab gőzmalomtulajdonos bájos és kedves leányával Irénnel.

* **A sztrájk.** A munkásvezérek úgy látják egyes szónokok, akik napokon át rábírák szökölködő társaikat, hogy makacsul folytassák a bérharcot, míg csak akad egy darab száraz kenyér. . . Amint előre látható volt, tegnap sem fogadták el a főkapitány ajánlatát, sőt még alkudozásokba sem bocsátkoztak hanem ismét megjelentek a munkások választott küldöttei a főkapitánynál s kijelentették, hogy végleges megállapodásukat írásban fogják benyújtani ma d. e. 10 órakor. Amint értesülünk, kevés változással most is fentartják a sztrájkoló közművesek és ácsok követelésüket, így hát még mindig kétséges a békés megegyezés.

* **Ő Szentsége a pápa magyar gyógyvize.** XIII. Leo pápa Ő Szentsége, a kinek magas életkorát és szellemi frissességét méltán esdálja az egész világ, magyar gyógyító itallal él. A Vatikánba ugyanis a »Palma« jelzésű keserűvizet hozzadják Ő Szentsége egyenes utasítására, a ki e gyógyító itallal igen meg van elégedve. Ritka kitüntetés a magyar vízre, hogy a pápa asztalára kerül s méltó elismerés illeti Loser János, cs. és kir. udvari szállító czéget, a »Palma« forrás tulajdonosát, a ki e vizet, a pápai udvarba szállítja. 331.

* **Uj albiró.** Az igazságügyminiszter **Gyenge** Bélát, a nagyváradi kir. törvényszék rokonszenves jelesen képzett aljegyzőjét a tenkei járás-bírósághoz albiróvá kinevezte.

* **Beruházkodás az imaházban.** Az izraeliták ünnepet ülnek, s ifjak és vének nap-hosszat imádkoznak a zsinagógákban. Bihar-Püspökiken is megtöltötték a hívek az imaházat, s az egyik szobában rögtönzött ruhatár őrzését Veisz Herman budapesti születésű 21 éves faczér kereskedősegre bízták. A kiváló ifju azután az őrije ére bizott tárgyakból kiválasztván Chik Abraham előimádkozó egy teljes fekete öltözetét, egy felöltőt, 1 pár cipőt, egy arany órát, egy ezüst poharat, s ezekkel még az éj folyamán behallagott Váradra. Az órát sikerült neki értékesíteni, míg a többi holmit lakására vitte. A hű ruhatárost természetesen ma már a csendőrök nyomozták, s a biharmegyei közkórházban, hol egy beteg ösmérését látogatta, — el is csípték. Az összes lopott tárgyak megkerülvén, az ifjut visszakísérték Püspökibe.

* **A gazdasági ismétlő iskolák tanítási terve.** A hivatalos lap tegnapi száma közli teljes egészében a földmívelési minisztérium által a gazdasági ismétlő fiu- és leányiskola számára alkotott tanítási tervezeett. A tervezet részletesen felöleli az iskola célját, szervezetét, a tanulandó tárgyakat, melyeket a fiuk és lányok együtt, s melyeket külön-külön tanulnak, továbbá a tanítás anyagát.

* **Az árvák jövedői.** A városi árvaház növendékei részére Darvasy Lajosné egy kosár barackot, **Nadányi** Jenőné egy zsák burgonyát, Wechsler Adolfné 10 kiló lencsét, 10 kiló borsót, 10 kiló köleskását, dr. Gyöngyössi Istvánné 150 fej káposztát, báró **Podmaniczky** Emmi 100 kiló lencsét, **Nadányi** Károlyné 3 liter mákot és egy zsák burgonyát, Miskolczy Barnabásné egy kosár barackot, Schwarcz Bertalanné négy zsák burgonyát és ifj. Rimanóczy Kálmánné egy zsák lisztet ajándékozott, mely kegyes adományukért az árvaház igazgató választmánya nevében a gondnoki hivatal ezuton is halás köszönetét nyilvánítja és a nagyközség részéről a városi árvaház növendékeinek további segélyezését és pártfogását kéri.

* **Elcipett ruczatolvaj.** Arany József napszámos kőborlással közben egy szép hizott ruczát sikkasztott mélyseges tarisznyájába s azzal nyugodtan a piacra ballagott, de hiába árulgatta a kövér jószágot, nem akadt vevő, s így történt, hogy még késő este is kintálgatta a lopott ruczát, ami feltűnt a rendőrörszemnek, s igazolásra szólította az ügyetlen tolvajt, a ki zavarában bevallotta, hogy a rucza lopott jószág, így hát letartóztatták a tolvaj ayaifit.

* **Halálozás.** Részvétellel vettük a következő gyászjelentést:

Bor Imre mint az elhunyt nagybátyja, úgy a maga, mint a neves Millye-család, neves Bor-család nevében is szomorodott szívvel tudatja a legjobb unokatestvér és rokonnak özv. **Bonyhai** Józsefné, szül. Bor Agnesnek folyó évi október hó 10-én, délelőtt 11 órakor, életének 66-ik évében történt csendes elhunytát. A megboldogult földi maradványai folyó hó 12-én, délután 3 órakor fognak Várad-Velenczén, Báthory-utca 217. számú gyász-házból az ev. ref. egyház szertartása szerinti beszéd után a várad-velencei sírkertben örök nyugalomra tételre. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak Nagyvárad, 1902. október hó 10-én. Bába lengjen porai felett!

* **A katolicizmus térfoglalása az Egyesült-Államokban.** A Clevelandban megjelenő »Magyarok Vasárnapja«-ban olvassuk a katolicizmus térfoglalását Amerikában: 1775-ben Amerikának még nem volt katolikus püspöke, 1776-ban indult meg a mozgalom a katolikus püspöki székek létesítése körül. Ma a katolikus egyháznak van Amerikában egy bíbor-noka, 14 érseke, 84 püspöke, 5 apostoli viká-rinsa. 1790-ben mindössze 33 kath. papja volt az Egyesült-Államokban, most van 12,429. Akkor csak néhány kápolna — ma 10,689 templom hirdeti a kath. egyház dicsőségét. Azonkívül van 5248 kápolna, 1790-ben csak egy kath. kollegium volt Georgetownban. Most van 800 és pedig 170 fi és 630 női akadémia. Van azonkívül 3857 kath. iskola, 244 kath. árvaház, 877 kath. jótékony intézet, ugymint kórház, menedékház stb. 1790-ben 3 millió volt a kath. hívek száma, ma 14 millió. Az Egyesült-Államokban legnagyobb egyházi megye a new-yorki, mely alá 1 millió kétszáz ezer kath. hívő tartozik, majdnem 10-ed része az E.-A. összes katolikusainak. A new-yorki egyház-megye az egész világon a harmadik lélekszámra nézve. Előtte áll a kölni egyh. megye harmadfélmillióval és a bécsi egyh. megye 2 millió hívővel.

* **A hétről.**

Ha a kiegyezést megkötik: az lesz a következménye, hogy Magyarország nem tud majd mozdulni.

A képviselők között eddig is voltak jó színeszek. De most, az új Ház óta, valamennyien Ujháziak lettek.

Az új parlamenti palota elég tágas, de azért a százsz képviselőknél azt kellene mondani, hogy ott künn tágasabb!

* **Kinos kérdés.**

— Mit esinált a vitás tengerszem, mikor megtudta, hogy Galicziához került?
— Nagyot nézett.

(Kakas Márton.)

* **A fogyasztási adók kezelése.** Minthogy a fogyasztási adó alá eső cikkek tételenkénti kezelésénél zavarokra adott okot az, hogy a helybeli bor- és szeszkereskedők s liquergyárosok helyben viszontelárusítóknak, tehát korcsmárosok, szatócsok, kereskedők, vendéglősök, kávéosok s cukrászoknak bort, pálinkaneműket kisebb mennyiségben adozva adtak el, azaz akként, hogy az eladott mennyiség után a fogyasztási adót nem a vevő, hanem az eladó fél fizette, ennélfogva a városi Tanácsnak 1899. évi január hó 27-én kibocsátott rendelkezéséhez képest egyöntetű kezelés czéljából meghagyatik, miszerint f. évi november 1-től kezdve viszontelárusítók, az az korcsmárosok, vendéglősök, kávéosok, cukrászok, kereskedők és szatócsok s egyáltalán szeszitalok kimérésével, vagy kis mértékbeni elárusításával foglalkozók bort, pálinkaneműket, édesített szesz-italokat, a helybeli bor- és szeszkereskedőktől, liquergyárosoktól csakis adó nélkül, azaz akként vásárolhatnak, hogy az esedékes fogyasztási adót a vevő fél tartozik a fogyasztási adóhivatalnál befizetni s e végből kötelesek

a) a bor, szesz-, pálinka kereskedők, valamint a liquergyárosok általuk a helybeli viszontelárusítóknak eladott szesz-italneműk eladását tekintet nélkül azok mennyiségére s tekintet nélkül arra, hogy az eladás hordókban vagy palackokban történik, az eladáskor a fogyasztási adóhivatalnál e czéla díjmentesen kiállítandó nyomtatványon esetről-esetre bejelenteni tartoznak. A magánfelek részére magánfogyasztásra eladott szesz-italokra nézve az eddig kibocsátott utasítás továbbra is fentartatik t. i. magánfogyasztásra 50 literen alóli mennyiségben a szesz-italneműk csakis adózottan adhatók el.

b) A vevő felek, nevezetesen korcsmárosok, vendéglősök, kávéosok, cukrászok, kereskedők és szatócsok s egyáltalán a szesz-italok kimérésével, vagy kismértékbeni elárusításával foglalkozók kötelesek minden az általuk vásárolt szeszitalokat a beraktározás és bepinczés előtt 1 órával a városi fogyasztási

adóhivatalnál bejelenteni s az esedékes fogyasztási adót azonnal lefizetni. Miazok, a kik ezen a fogyasztási adótörvények és szabályokban előírt utasítást be nem tartják, jövedéki kihágást követnek el s az adótétel nyolcszoros összegig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők. Kelt Nagyváradon, 1902. évi okt. 4-én. **Lukács** Odón, adó- és pénzügyi tanácsos.

* **A nagyváradai kiskereskedők Kolozsvártt.** A kolozsvári kis- és közepkereskedők társasága díszes zászlót készíttetett, a melyet holnap hétfőn avatnak fel. A felavatási ünnepélyen küldöttek által résztvesz a nagyváradai és biharmegyei kiskereskedők társulata is és a zászlóra széles vörös-fehér-kék szalagot tesz a következő felirattal: **»Nagyváradai és Biharmegyei Kiskereskedők Társulata — A kolozsvári Kereskedők Társulatának. 1902.«**

* **Elveszett 1** kérvény, 1 telekkönyvi másolat és 1 egyezségi levél. A becsületes megtaláló 3 korona jutalmat kap a rendőrségen.

x **Csemegezőlő!** legfinomabb fajok, *legolcsóbban Mertz* csemegeüzletében, Körözs-utca. **Telefon: 448.**

TANUGY.

Tanítók rajztanfolyama. Az ipariskolánál rendezendő tanítói rajztanfolyam f. hó 16-án esütörtökön d. e. 10 órakor megnyílik, miért is felkértem mindazokat, kik ezen tanfolyamra beiratkoztak, hogy a jelzett időben az ipariskola I. e. 19. sz. rajztermében megjelenni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1902. október 12. **Szűts** Izsó, iparisk. igazgató.

ZENE ES MUVESZET.

Egyházzenei kongresszus Egerben. Az országos Magyar Cecilia-Egyesület október 8-án és 9-én tartotta meg Egerben egyházzenei kongresszussal kapcsolatosan negyedik évi közgyűlését. A kongresszuson, melynek védelője Eger nagytudományú érseke dr. **Samassa** József volt, számos egyházi notabilitás és egyházzenei szakember vett részt. **Bogisich** Mihály cz. püspök, egyesületi alelnök tartalmas beszéddel nyitotta meg a közgyűlést. **Küzdö** Aurél az egyházi zenéről s **Tornyai** Ferencz »a népének az egyház szolgálatában« cíművel tartottak figyelemreméltó előadást. A kongresszus második napján a főszékesegyházban mintegy 2000 főnyi közönség jelenlétében nagyszabású egyházi hangverseny volt, melyen az óriási énekkar dr. **Szemethy** Géza gyönyörű »Stabat Mater«-t is előadta nagy hatással.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Vasárnap: (d. u. Lotti ezredesei. (este A régi szerető.)
Hétfő: Szigetvári vértanúk. Czigánybáró (Diszeladás a Jókai-pár tiszteletére.)
Kedd: Kisasszony fel-ségem.
Szerda: Aranyhalak (premier.)
Csütörtök: Svihákok.
Péntek: Uriel Acosta.
Szombat: Iparos ünnepe. Varázshegedű. A munka. (Diszeladás az iparkongresszus tiszteletére.)
Vasárnap: (délután Kurucz Feje Dávid. (este Csepürágók.)

Hírek a színházból. Két premiért és két diszeladást jelez a Szigligeti-színház jövő heti műsora. Az egyik premier ma, vasárnap este lesz. **Géczy** István új, nagyhatású népszínműve, »A régi szerető« kerül a bemutatásra. A másik premier szerdán lesz. Az »Aranyhalak« című bájos vígjátékot játsszák először. Hétfőn diszeladás lesz tudvalevőleg a Jókai pár tisz-

teletére. Szombaton az iparoskongresszus alkalmából lesz diszeladás. Kedden a »Kisasszony feleségem« című kedves operett, pénteken »Uriel Acosta«, a nagyszabású dráma kerül színre. A népszerű »Csepürágók«-at is viszont látjuk. A jövő vasárnap este játsszák.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 24.

Bérlet 12. sz.

Ma vasárnap, 1902. október 12-én

Délután 3 órakor félhelyárral:

Lotti ezredesei.

Operette.

Este hét és fél órakor rendes helyárral:

A régi szerető.

Népszínmű.

S Z E M E L Y E K :

Tóth István, gazdag földműves	Kovács Lajos
Major Borosa, fiatal özvegy	Örley Flóra
Misi, birkapásztör	Pintér Imre
Teresa, libapásztör	Bilkey Irén
Kis Józsi, a meszesfalpu	Szatmáry Arpád
A bíró	Peterdi S.
Zsuzsánna, Esztiike öreg dajkája	Benkő Jolán
Péter, halász	Vank István
Zsögödi Marcsi, csikós bojtár	Bognár J.

HELYÁRÁK: Nagypáholy 7 fr. Földszinti és első emeleti páholy 6 fr. Másodemeleti páholy 4 forint. Zselye 1 frt 50 kr. Kórszék 1 frt 20 kr., Tamlászek, 1 frt. Érkélyülés 1-ső sor 80 kr., közép 2-ik sor 50 kr. Érkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színlap 10 kr.

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3 órától előre válthatók.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-12 óráig, d. u. 3-6 óráig. Esti pénztáryítás fél 7 órákor.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap hétfőn, október 13-án

Szigetvári vértanúk.

Első felvonása.

Czigánybáró.

Első felvonása.

Közönség köre.

V á l a s z

Zsák I. Adolf urnak „Kommentár“ című cikkére.

Igen tisztelt uram!

Mindenekelőtt forró köszönet, hogy soraimban kegyes volt csekély egyéniségemet, mint városi levéltárunk buzgó munkásságu örét a nagy olvasó közönségnek bemutatni, mert az bizony csupán holmi molyos, haszontalan, sárga és porlepte régi rongyos akták közzétételéből az ő ismert naivságában talán nem is gondolt volna magától arra, hogy hivatásom iránt valamelyes csekély buzgóság bennem is lakozik.

Mint az »Illik« reglement szintén egyik tisztelője és követője, a bókot viszonzatlanul nem hagyhatván, és is egész elismeréssel adózom önnek, hogy az állítólag megtámadott Méltóságos Káptalannak — bár erre ok fen nem forgott — oly fiatalos hévvel kelt védelmére.

Es ezen kis bevezetés után már most térjünk át magára, ad rem.

En e lapok múlt vasárnapi számában »Városunk jussai« (1242—1818) cím alatt szóról-szóra a következőket írtam.

»Városi levéltárunk sárga, moly és szüette aktái között buvárkodva, valamely a múlt század elején szerkesztett régi írást találtam, melyet minden valószínűség szerint a czéltől irt szerzője, (aki kétségkívül városi megbízott volt), hogy a város kétségbevonat, vagy

megtámadott »mészárszéki és kocsmálási« jogait igazolja.

Hogy az ismeretlen krónikás annyira szíven viselhetette városunk érdekét, kivüláglig onnan, hogy nem kimélvén sem időt, sem fáradságot, jogaink védelme czéljából visszanyult egész Szent István ideéig és egyenkint bizonyítgatta kapott jussaink, szabadságaink és privilegiumainkat chronologikus sorrendben.

Felette érdekes lévén ezen írás, tehát ide iktatom.

Ebből megtudjuk először is azt, hogy Váradnak már az 1100 év előtt vára volt; továbbá, hogy városunkban Kadán tatár fejedelem is járt; hogy Várad keretett város volt és czivisek lakták, hogy az 1200-ik esztendőben már Olasz fennállott; hogy a porták összeírása 1552-ik évben kezdődött; hogy Várad katonai kommandása a püspök volt; hogy a városnak meg volt engedve »veres pecsétet« használni; hogy Isabella királyné jogot adott a városnak az itt letelepedetteket megvédelmezni, hogy II. János király a maguk dolgiban nem járókat az előfogatok adása alól felmentti; hogy Batori Kristóf Várad egész lakosságát nemességre emeli; hogy Bathlen Gábor a fiskust a borméréstől eltilja; hogy Várad minden szabadsága 1660. év augusztus 30-án megszünt, stb. stb.

Különbön adjuk át a szót magának az ismeretlen krónikásnak.

Sem többet sem kevesebbet.

Ezután következett maga a bemutatásra szánt írás, melyet ön igen tisztelt Uram, az én bevezető fenti soraimmal egyetemben, e lapok 234-ik számában bonczkés alá vesz.

Miután előbbihez nekem abszolúte semmi közöm, mert azt csak adtam amint vettem, az abban foglaltak tisztázása az Ön és a közölt írás porladozó szerzőjének privát ügye lévén, arra ki sem terjeszkedem.

Ellenben van valamelyes közöm az Ön »Kommentár«-jának azon részéhez, mely az általam irt bevezető sorokra vonatik és ama másik részéhez, mely egyenest nekem van címezve, s ezeket észrevétel nélkül nem hagyhatom.

Igy jeleztül: azon részhez, melyben ön azt írja »A tisztánlátás kedvéért előrebocsájtom, hogy a Lakos által közölt »régikronika« nem krónika, mint ő nevezi« stb.

Igen le vagyok kötelezve, hogy így a nagy olvasóközönségnek jóakaratu kioktatással kísérletez kedveskedni.

Bátorkod m azonban azon szerény kérdést felvetni: mivel szolgáltatam okot arra, hogy önnek ne csak kételyei, deszilárd meggyőződése legyen arról, miként a »krónika« szó fogalma előttem az ismeretlen régiók birodalmába tartozik.

Tudtommal semmivel sem, miért is ezen önkénytes filozófiai praelekczióval kapcsolatosan az a szerény megjegyzésem, hogy a nekem tulajdonított állítás, a szó legszorosabb értelmében egész brevi manu csupán a levegőből lett ön által beszerezve, mert bárki is olvassa el az általam irt s fent idézett sorokat, azokban azt sehol és senki nem fogja találni, hogy én Várad jussainak összefoglaló jegyzékét bárhol is »régikronikának« neveztem volna. Sőt tovább megyek, soraim között még csak maga a krónika szó sem fordul elő.

Valóban sokáig gondolkoztam azon, hogy immár erősen deresedésnek induló s több mint félszázadot látott fejem ezért a hamiskás szóért »krónika« miért szorulhatott a nagy közönség előtti nyilvános kioktatásra?

Elvégre mégis reá jöttem.

Van ugyanis soraimban — mint látható — valami krónikásról (az ön prókatoráról) említés téve, s ön igen tisztelt Uram, a krónikást valószínűleg krónikának vélte, vagyis egy már rég porladozó írástudót, elavult sárga beütkkő degredált.

Igy tehát miután oknéküli kioktatásomat az ön részéről konstataható fogalomzavar idézte elő, ezen részszel végezve térjünk át a másikra.

Azt mondja ön továbbá, »hogy mint a bevezetés igazolja — Lakos a kérdéses írat minden belüjél kézpénzül fogadja«.

Mit is mondok én a bevezetésben?

Azt (a mi nagy tudósunk és nemzetünk büszkesége Bunyitay) hogy Váradaak már 1100 év előtt vára volt; hogy Kadán tatár fejedelmére érte; hogy Olasz 1200-ik évben fenállott; hogy a porták összeírása 1552. évben kezdődött (mely utóbbit czáfolni akaró kommentárjában ön is megerősít) stb.

Igen, a bevezetésben általam felsoroltakat mind készpénznek veszem, mert ön azoknak egyetlenegy pontját — ellenérvek hiányában — még csak megczáfolni sem kísérelte meg, hanem Bodóné példáját követve egészen másról beszél t. i. a Méltóságos Kaptalan védelmére kel, mely sokkal is magasabban áll, semmint hogy annak az ön védelmére egyáltalán szüksége is volna.

Itt nem védelemkelésre, hanem ha czáfolni akar, a bevezetésben felsorolt pontokkal szemben döntő érvek mozgósítására lett volna szükség. Ezek azonban elmaradtak.

Es én most még tovább megyek és látva igen tisztelt uramnak az iménti két eszelen beigazolt objektivitását és argumentumainak kiforrását, a bevezetésben mondottakat még akkor is készpénznek fogom venni, ha ön azokat egy egész feyvertárral is igyekeznék hálomra dönteni.

Végezetül pedig azt mondja:

„Még egyet! De ez már Lakos Lajos urak szól:

Levéltári buvárlatai közben a kutatót kétös elv kell, hogy vezesse: az egyik annak élénk tudata, hogy nem minden »szentírás« a mi irva van; azaz: kritikával kell buvárkodni; a másik pedig, hogy a levéltárnak akárhany aktája, ha annyira is szű és molyette, hogy a betű csak alig látszik, a por pedig újyi vastagsága rajta, nem érdemel — nyomdafestéket. Tehát két tanácsot is ad.

Nagyon sajnálom, de mert felesleges és rossz tanácsokat elvből elfogadni nem szoktam, tehát azokat vissza is utasítom és pedig azért, mert az ön első tanácsa felesleges annyiban, hogy azt a mai felvilágosodott korban már mindenki tudja, hogy nem minden »szentírás« a mi irva van.

A második tanácsa pedig határozottan arra vall, hogy igen tisztelt Uramnak a régiségek iránti érveke még csak most van a fejlődés stádiumában.

Ön előt úgy látszik csak oly régiségek birnak becsesél, melyeknek valamely materiális értékek is van, ellenben az olyanok, melyek ezekben szükülködnek, nyomdafestékre sem érdemesek.

Ön nagy tévedésben van, mert valamely régiségnek, legyen az bármely értéktelen dolog is, már maga a régi és hosszú idők láncolata szokott felette, de felette nagy értéket kölcsönözni, mely azt azután a nyomdafestékre is érdemessé teszi.

Különb, hogy a beküldött közlemény méltó volt-e nyomdafestékre, a felett a »Tiszántul« nem kevésbbé finom mint nemes érveke már döntött, tehát hagyjuk ezt is.

Végezetül igaz ugyan, hogy viszonzásul nekem is köteleességem volna egy jó tanácsal önnek szolgálni, én azonban ezt nem teszem, mert hisz a mai fiatal generáció, a hosszú élettapasztalatokkal bíró ósdi emberek tanácsára azt hiszi nincs is reá utalva, így tehát csak annak rövid kijelentésére szorítkozom: ti tacuisses melius esset. Lakos Lajos.

TAVIRATOK.

Mátyás-ünnep.

Kolozsvár, október 11. (Saj. t. táv.) Az egész város gyönyörű lobogó díszben. Az ünnepségek sora délelőtt kezdődött az irodalmi társulat díszgyűlésével az unitárius kollégiumban.

Az igazgatóság Jókait a lépcsőházban fogadta, s mindvégig zajos ovációval vették körül.

A gyűlésen számos előkelőség és budapesti író között jelen volt Hegedüs a volt miniszter és Zichy Jenő gróf is.

Az ünnepély Szamosi elnök megnyitójával kezdődött, majd Felszeghy Dezső alkalmi költeményt olvasott fel. Nagy hatást kellett Barta Miklós emlékbeszéde, mely után Szabolcska Mihály olvasta fel alkalmi költeményét, s Jankó Abigél a Jókai ódáját szavalta el.

Vasuti kiegyezés.

Budapest, okt. 11. (Saj. tud. táv.) Allitólág Láng felhatalmazta a magyar államvasutak igazgatóságát, hogy az osztrák államvasutakkal újabb egyezséget köthessen.

Gyilkos zenetanító.

Rimaszombat, okt. 11. (Saját tud. táv.) Bari Gyula cigány karmester, ki Balogh Lajos tanulóknak hegedű órát adott, óra alatt revolverével játszott s abból a töltényeket szedegette, miközben a revolver elsült s a golyó tanítványa fejébe furódott, ki rögtön szörnyet halt.

A leánykereskedés elleni kongresszus üdvözlétei.

Homburg, okt. 11. A leánykereskedelem elleni második kongresszus idegen megbízottai Saalburgból a következő táviratot intézték Vilmos császárhoz: A leánykereskedelem elleni kongresszus idegen megbízottai, ma a Saalburgon egybegyűlve, köszönetet mondanak a német császárnak a vendégszeretetért, melyben őket Homburg kastélyban és itt részesítette és csodálatukat fejezik ki ama mű felett, melyet ő Felsége a Saalburgon létrehozott. Erre a következő választávirat érkezett: Kadineuschloss. Ö Felsége örömmel vett tudomást a Saalburgról jött táviratról. Lucanus. (M. T. I.)

A román hadgyakorlatok.

Tergoviscea, október 10. Károly király a meiningeni örökös herceg kíséretében ma reggel a 2. hadtest gyakorlataihoz a hadgyakorlat színterére érkezett. A hadgyakorlatok után Károly király és a meiningeni örökös herceg 3 óra 40 perczkor vasuton visszatértek Tergovisceaába a főhadiszállásra, míg a csapatok tábori szállásaikat keresték fel. Ferdinánd trónörökös főhadiszállása Gaeserben van. Az összes csapatmozdulatokat teljes nyugodtsággal és pontossággal hajtották végre.

NYILTTÉR.

Kugler Gerbeaud
gyártmányának
egyedüli elárúsítása.

KÁDAR JÁNOS

fűszer-, bor- és csemegkereskedésében
a mai naptól kezdve denaturált szesz kapható decziliteről kezdve egész hordó vételig.

Literje kimérve 18 krajczár.

Viszont elárusítoknak nagyobb vételnél előnyösebb árban.

Kádár-féle vegyíték, mely **Mocca, Cuba és Jáva fajok összeállításból áll, egy különlegesség**, mely jutányos áránál fogva kilója **1 frt 60 kr.**, felülmul ugy zamatra, mint izre minden hasonló áru kávét.

Édes mustár kapható.

MULATSAG.

Szüreti mulatság. Ma, vasárnap kedélyes szüreti mulatság lesz a Farkas-féle vendéglőben. A mulatság zónapostával s más kedélyes szórakoztatásokkal lesz egybekötve. Belépti díj 40 kr.

REGÉNY-CSARNOK.

Tüzzel-vassal.

Írta: Sienkiewicz Henrik.

113

Sagloba a visszhang készségével felelt.
— Él. Egészséges.
— Es ő küldött téged?
— Igen. Ó.
— Levelet nem adott véled?
— De adott.
— Ide vele.
— Várj türelemmel. Biztos helyre varrtam el.
— Nem tudok várni.
— Látom.

A Sagloba válasza egyre lustábbak lettek, bólogatni kezdett, aztán elnyomta az álom. Skrzetuski kedvére szöhetett tovább szép terveit. Álmodozásából lódobogás riasztotta föl. Poniatovski jött egy kis csapattal.

A herceg küldötte őt Skrzetuski után, mert aggódott már érte hosszú elmaradása miatt.

XIII.

A herceg szomorúan hallgatta Skrzetuskit, aki hajnal felé érkezve a táborba, beszámolt a küldetéséről, az Osinski és a Kosycki vonakodásáról. Csak a Jeremiás nagy, vashól formált lelke viselhette el kétségbeesés nélkül ezt az újabb csapást. Hát hiába áldozza fel minden vagyonát seregének a fönntartására, belé kell akadnia a hálóba, amelyet reávetettek? Hiába fékezte volna meg a lázadókat eddig, amerre járt, hiába tett volna csodával határos vitéz tetteket? Elérkezett volna annak a szüksége, hogy tehetetlenségének tudatában félreálljon a harc mezejéről és valami félreeső zugba vonulva, tétlenül szemlélje az elkövetkező eseményeket? És hát mi csavarja ki kezéből a kardot? Nem a kozákok ereje, hanem versengő bajtársainak, hű ellenségeinek, a pártoskodóknak a cselszövése. Nem hihette, nem várhatta e joggal, hogy amikor májusban megindult a seregével, hogy alácsapjon, mint a sas a fölkelőkre, melléje áll az egész köztársaság? Hogy amikor kardot rántott a lázadók megfenyítésére, támogassa őt mindenki, aki hű a királyához és hazájához? Azt várhatta volna, hogy ő rá bizzák a fővezérletet, de a király meghalt, mások vették kezökbe a hatalom gyeplőjét s őt mellőzték. Ez volt az első engedelmény, amit Chmielnickijnek tettek s a hercegnek nem is az fájt, hogy nem őt tüntették ki a magos méltósággal, hanem az, hogy elsülyedt, megalázkodott a köztársaság, mert ime, meghunyászkodik a kozák vezér előtt, hogy csapásra emelt karját föl tartóztassa. A malmowkai győzelem óta csuda rossz hír érkezett a táborba. A Kisiel békealkudozása, a wolyhyniai lengyel földön kiütött lázadás s most végül a két kapitány tagadó válasza, a mely világosan mutatta, hogy a főparancsnok, Saslawski Istrog Domokos herceg ellenlábassa néki. A Skrzetuski távollétében jött a táborba a sienkovicsei Rok is, azzal a szomorú hírről, hogy Ovrucs lángokba áll. A nép csöndben élt mindaddig, nem lázongott, de jöttek a kozákok és miután hiába ösztökélték őket, hogy hozzájok csatlakozzanak, Krsecsovski fölgujtatta a házakat, kardjára hányatta a nemeseket, köztüük az ősz Jelecet is, aki régi hű szolgálja és barátja volt a Visnoviecki-háznak. A herceg úgy tervezte, hogy egyesül előbb Osinskivel és Kosyckivel, harcra kényszeríti s Krsywonost és azután Ovrucba siet s a lithvániai hetman segítségével két tűz közé sorítja a kozákokat. Tervei persze most mind füstbe mentek Domokos herceg tilalma folytán, mert az utolsó hetek küzdelmei, fáradalmi és veszteségei annyira meggyöngyítették Je-

remiás seregét, hogy Krsywonossal nem mérhető, annyival is kevésbé mert a kiewi vajdára nem számíthatott teljes bizossággal. A vajda testestől-lelkéstől a békepárti híve volt, s csak a herceg parancsoló tekintélye vitte őt a harcra. Most, hogy ezt a tekintélyt megígán láttá, elütötte magát, hogy nyíltan színt vall ellene.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A szüret határidejének meghirdetése. Nagyvárád város hegyközsége az idei szüret határidejét október 20-ra tűzte ki. *Rimler* Károly polgármester erről értesítette Biharvármegye alispánját s egyben felkérte, hogy a munkaerő biztosítása érdekében a szüret kezdetének határidejét a vármegye területén kellőképpen tegye közhirre.

Közele János és Társa

Vásárlási jelentése.

A Tiszántúli eredeti áraitól.

Határidők.

	Budapest, okt. 10.
Buza októberre	7.27
Buza áprilisra	7.84
Tengeri	5.60
Rozs okt.	6.45
Zab ápr.	6.15
Káposzta, repes, szeg.	11.85

Értéktáblázat

	Budapest, okt. 10.
Osztrák hitel	683.50
Magyar hitel	728.50
Államvasút	711.75
Réztársaság	4.250
Magyar pénzügy	17.50
Szállítási	
Wagon-kölcsön	

Hivatásos értéktáblázat

a budapesti pénzügyi hivatalban 1902. okt. 10-én.

Magyar aranyjárdék 4%	120.-
Magyar koronajárdék	97.80
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4%	
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2%	
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	
Magyar időtállómentesítési kötvény 4%	98.-
Italmérési jog megváltási kötvény	100.-
Hortvák-szlovák-öldtehermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	204.-
Tiszszabályozás szept. sorsjegyek közt	160.-
Osztrák járadék papírban	100.50
Osztrák járadék papírban	100.50
Osztrák járadék aranyban	120.50
Osztrák korona járadék	97.75
Osztrák államsorsjegyek	150.50
Osztrák magyar bank részvény	15.90
Magyar hitelbankrészvény	726.25
Osztrák hitelintézet részvény	717.05
Párizsi visita	95.15
20 jrnkos arany (Napoleon'dor)	19.05
Németbirodalmi márka	116.97
Londoni visita	289.86
20 márkás arany	28.42

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

1474—1902 végrh. sz.

Árverési hirdetés.

Atulirt kiküldött bir. v. hajtó ezennel közhirre teszi, hogy a nagyvárád-vidéki kir. járás-bíróságnak 1900. évi V. 1205/1 sz. végzése folytán dr. Rásó Lajos ügyvéd által képviselt Melichár Ferencz budapesti cég felperes részére *Terényi* Lajosné lessi lakos alperes ellen 539 kor. 20 fl. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperesről lefoglalt és 2320 kor.-ra becsült ingóságokra a nagyvárád-vidéki kir. bíróság 1902. V. 402/8. számú végzésével az árverés elrendeltétvén, annak a korábbi vagy felülfoglalatók köve elése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán, Lessi községben leendő megtartására határidőül **1902. évi október hó 18 napjának délelőtti 9 órája** kitűzetik, a mikor a bíróság lefoglalt ökrök, gazdasági eszközök, szekerek, kocsis s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérők készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítettséghez jogot tartanak, hogy amennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulirt kiküldötté irásban vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

A törvényes határidő a hirdetésnek a bíróság tábláján történt kifüggesztését követő naptól számítatik.

Kelt. Nagyváradon 1902. évi szeptember hó 26. napján.

Bosnyák Gergely,
kir. bírósági végrehajtó.

340.

SÁRA MIKLÓS TÁNCZTANÍTÓ

Táncziskolája

a „FEKETE SAS“ nagytermében.

Van szerencsénk a n. é. közönséget értesíteni, hogy

folyó év október hó 1-én a

táncz-tanfolyamot megkezdtek.

Az összes divatos tánczok tanításán kívül felnőtt urak és hölgyek részére eredeti Boston-szezon nyitunk, mely főleg a világvárosokban nagyon divik.

Tanidő: gyermekeknek 5—7 óráig; felnőtteknek este 8—10 óráig

Tandij:

3 óra 24 korona, haladónak 16 korona.

Beiratkozni lehet lakáson, TELEKY-UTCZA 12—411. sz. a. (JANKY-HÁZ.)

Teljes tisztelettel

SÁRA MIKLÓS ÉS NEJE,

az Orsolya-zárda és ev. ref. leány-internátus táncztanítója.

319

HÁROM és NÉGY KERESZT GYERMEK KOCSIK.

Szülők figyelmébe.

Az iskolászezon beálltával ajánljuk az alant jegyzett árukat, melyek egy a finom minőség, mint olcsóság tekintetében minden versenyt felülmúlnak. — Intézetekben lakó leánykák részére ingek, nyári és téli bugyogók, törülközők, háló kabátok, zsebkendők, kötények, harisnyák, fürdő ingek, fiókkal ellátott tükrök, evőeszközök, tányérok, mosdótálak, ritka és sűrű fésűk, ruha és fogkefék, reggeli cipők stb.

Előnyomott kézi munkákban és színes pamutokban nagy választék.

Tanulók részére iskolai táskák, tolltartók, tentartók, notesek és mindenféle iskolai cikkek kaphatók

187

a legjutányosabb árak mellett.

Szíves pártfogást kér teljes tisztelettel

Friss és Társa, korona és fillér-bazár, Fő-utcza.

UJSZÜLÖTTEK RÉSZÉRE TELJES KELENGYÉK.

Gyermek játékszerek.

Esőnyők és ajándéktárgyak

Mindenemü friss gyümölcsöket szállít
5 kilós kosarakban.

Friss teltedű Előnataki gyögy- és borvíz 1 liter 20 fillér; és mindenemü asványvizek raktára.

Csemege szőlő

igen szép piros és fehér vegyülek
1 kosár 2 kor. 30 fill.

az ár kosárral együtt értendő!

Vajonez körték

kiváló fajokból
1 kosár 3 korona.

Francia szőlő 1 kosár 3 K. 20 fill.

Francia baraczk 1 » 6 » — »

Besztercezi szilva 1 » 3 » — »

Duránczai baraczk » 4 » — »

Viszont eladóknak külön ajánlat!

Kiváló tisztelettel

Szabó István,
szőlőbirtokos N.-Várad.

Őszi és tavaszi szállításra »Ripparia« és kész oltványokra előjegyzéseket már elfogadjuk!

Kiadó lakás.

A Mezey-féle házban (Kossuth Lajos-utca) egy első emeleti utcza lakás, mely áll: 4 szoba, 1 alcoven, mellék-helyiségek s egy üveges terasz a Kö. rőzsre,

1. évi november hó 1-től kiadó.

292

Kiadó magtárak.

A Nagyváradi Takarékpénztár tulajdonát képező katonavárosi Weinberger-féle gyári helyiségben levő üres magtárak

azonnal bérbevehetőek.

Ertekezhetni a Nagyváradi Takarékpénztárnál.

80 kr.

UJ!!

80 kr.

ÓRÁS-ÜZLET

Diószeghy István

műórás és látszerész,
Nagyvárad, Nagy-Teleky-utca 41 szám.

Elsőrendű óra javító műhely, hol minden órát kivétel nélkül egy évi jótállás mellett csak 80 krért javít meg, gyorsan és pontosan.

Továbbá raktáron tart a legjobb gyártmányu fali inga- és zsebórákat.

Egy kitűnő gyártmányu új szekrény óra 1 frt 20 kr.

Egy óra üveg csak 10 kr.

80 kr.

235.

80 kr.

40 év óta fennálló saját asztalos- és kárpitos-műhely.

Nem gyári, de kizárólag az ország és a külföld elsőrendű műhelyeiből beszerzett fa- és vasbutorok, valamint kárpitozott berendezések nagy választéku raktára

NAGYVÁRAD,
Zöldfa-u. 34. sz.

WALLERSTEIN FERENCZ

Papp György-féle házban, a volt Erber helyiségben.

butor nagykereskedése.

1901. májustól áthelyeztetett Zöldfa-u. 34. sz. Sörház-sikátorral szemben.

Elegáns háló, ebédlő, uri szoba és szalon berendezések minden kivitelben, stylszerű szilárd, első minőségű anyagból. Szőnyegek és butorszövetek nagy választékban. | Kárpitozott butoraim saját műhelyemben készülnek.

Lakások kárpitozását, vagyis tapétirozását elvállalom.

Legjobb gyártmányu zongorák, pianinok és tűzmentes vas- és pénzszekrények kaphatók.

Két utcza szoba, előszobával, butorral vagy anélkül 1902. november hó 1-től kiadó.

Javitások gyorsan és pontosan eszközölteknek.

281

Eddig még nem létezett olcsó árak!

Eddig még nem létezett olcsó árak!

Leány az Anyához:

Fütyöl a szél, az idő már ősze jár,
édes anyám, meleg ruhát vegyen már!

csak az *Amerikai Áruházba* tessék menni Fő-utca (Bazár színházi épület.)

Ott a legolcsóbban lehet Ruhaszövetet Flanelt, Barchetot alsó téli ruházatot

221.

vásárolni, még pedig 10 frt bevásárlás után bármily fényképet nagyobbitunk.

TELEFON: 372.

AMERIKAI ÁRUHÁZ

Fő-utca,
színházi »Bazár«-épület.

TELEFON: 372.

Eddig még nem létezett olcsó árak!

Eddig még nem létezett olcsó árak!

SOMOGYI MIKSA

vegyészeti ruhatisztító- és ruhajavító intézete, m. kir. szab. vegyítiszító szer feltalálója és készítője
Nagyvárad, Kert-utca 1. sz. Ipartestület házával szemben.

Kitüntetve a Párisi nemzetközi ipar- és műkiállításán ezüst éremmel és díszoklevéllel, a Bécsi iparkiállításán ezüst éremmel és díszoklevéllel.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy a mai kornak megfelelő
művegyészeti ruha tisztító és ruha javító intézetet
létesítettem.

Uri-, női- és gyermekruhák, papi öltönyök, katonai egyenruhák, háztartási cikkek, selyem, bársony és szövetszőnyögek, terítők, hímzések és butorszövetek, továbbá **keztük, nyakkendők és napernyők**, valamint minden e szakmába vágó, de itt elő nem sorolt tárgyak **gyorsan, pontosan és a legolcsóbban** tisztítottak.

Tisztításra szánt ruhák egészben és fíjtelentül tisztítanak, anélkül, hogy színtük fényét, vagy facon alakjukból bármit is veszítenének.

Csak egy próba is elegendő annak bebizonyítására, hogy a ruhaneműek tisztítását — a mint azt számos elismerés a Párisi és Bécsi kiállításán nyert érmeim is kintüntetnek — hivatásosan, chemical ösmerettel és gyakorlati közmegegyezésre vagyok képes teljesíteni.

Sürgős esetekben pár óra alatt is tisztítok felelősség mellett bármily ruhaneműt. Irásbeli megkeresésre a ruhaneműt háztól elhozatom és haza szállítom. Tisztításra szánt ruháknál a javítás díjtalan.

Becsés megbízásait kérve, maradok

híváló tisztelettel

SOMOGYI MIKSA

vegyészeti ruhatisztító és javító intézete,
Nagyvárad, Kert utca 1. sz.

Pontos kiszolgálás!

ELEK JÓZSEF

női- és úri diva, vászon- és fehérenemű áruaktára
Nagyvárad, (Szent László-tér).
(Volt KUNZ-czég helyiségében).

Telefon 429.

Ajánlja dusan berendezett **őszi és téli** újdonságait, bel- és külföldi **női ruha szövetekben**, a legolcsóbbtól a legfinomabb minőségig. **Lioni selymek**, meglepő szép és nagy választékban, u. m. Chine és egyszínű **Luisin** tartós, fekete sima és Broekat. Francia és Angol **flanettek és Velez (Parket)** jó színtartó Blous Matiné és gyermek ruhákra igen alkalmas díszek és mindennemű ruha kellékek óriási választékban, **gallér díszekben** különlegességek.

OBERLEITNER E. és FIAI

es. és kir. **vászon és asztalnemű** egyedüli bizományi gyári raktára.

Valódi Rumburgi, Irhoni, és Creász vásznak,
legjobb minőségű Chiffonok

és pamut-vásznak.

Menyasszonyi és ujszülött kelengyék. Nagy és futó szőnyegek szép választékban.

Külön gyászruha kelme-osztály teljes kellékekkel.

Mintákat kívánatra bérmentve azonnal küldök.

Kiadó lakás.

A Biharmegyei takarékpénztár Kossuth-utcai házában

Egy másodemeleti udvari lakrész

két szoba alkov, előszoba, konyha és megfelelő mellékhelyiségekkel

f. évi november hó 1-től kiadó.

Értekezhetni az intézet I. emeleti üzlet-helyiségében. 294

A nagy. kir. szab.

Osztálysorsjáték főelárusítója
a Biharmegyei Takarékpénztár

ajánl sorsjegyeket a **XI. sorsjáték**

I-ső osztályához

eredeti áron.

Sorsjegyeink kaphatók:

a Biharmegyei Takarékpénztár üzlet-helyiségében Kossuth-utca, 19/20.

a Biharmegyei Takarékpénztár váltó-üzletében Kossuth-utca 19/20.

Lukács Mór 15szdében Bémer-tér

Rosenblüh Béla

K. Frankl Mari

Steier Jakab

Nagypiacz-tér
Szt. László tér

A nyereményeket **azonnal** készpénzben fizeljük. 327

Huzás november hó 20-án.

Miért harag-
szol?
barátom.

Talán nem jár jól az órad. Oh hagyd el ezeket az óráknak már többé van a javítása mint az egész értéke.

Na ha csak az a haj, ajánlok neked egy jó órát, mely az én órámat is pontosan kijavította, s minden órát kivétel nélkül egy évi jótállás mellett.

Csak 90 krajczárért,

óraüvegeket csak 10 krért ad, ugyszintén a legjobb órákat és ékszereket jutányos árban raktáron tart.

Kepes Márton,

műorás Nagyváradon színház oldala mellett. 226.

Uj üzlet! Szabó Testvérek Uj üzlet!

Nagyvárad, Zöldfa-utca, (a «Zöldfa» söresarnok mellett.)

A őszi ruhák megérkezése folytán
helyszüke miatt az összes nyári cikkek, ugmint **kartonok, batisztok, napernyők, ingblousok, csipkék, és fejre való kendőket** minden elfogadható árban árusítjuk.

25 krtól kezdve
női fekete és színes ruhaszöveteket,

2 frt 75 krtól kezdve
kész női- és leány-felöltőket,

1 frt 20 krtól kezdve
gyönyörű női blousokat

kaphatni óriási választékban szolid pontos ki-
szolgálás mellett

FLEGMAN ÁRMIN divattárában
Nagyvárad, Bémer-tér.

Tennis flanel
szép kivitelben
16 kr.

Színes mosó
barchettek
17 krtól.

Különösen figyelemre méltó!
Az ujonnan berendezett női- és gyer-
mek confectio raktár.
Dús választék. Eredeti modellek.

Fekete és szí-
nes blous sely-
mek legujabb
kivitelben
60 krtól **4** frtig.

Alkalmi vétel
férfi gallér mig
a készlet tart
10 kr.

Fehér zsinór és
pique barchetek
óriási választékban
25—90 krig.

Francia delai-
nek **39** krtól.
Valódi prágai
keztük **88** kr.

Vászon fehér és
asztalneműek
elismert legelő-
nyösebb árakban

Egy hat sze-
mélyes teríték
asztalkendőkkal
1.20.

1 vég vászon
3.90—100 frtig.

Valódi rumburgi,
Irhoni és
creas vásznak,
Schroll siffonok
nagy választék-
ban.

Mennyasszonyi
kelengyékét
remek kivitelben
készítünk
5000 frtig.

Wallerstein Fülöp Fiai

Fiók üzlet:
Debreczen.

Nagyvárad, Bémer-tér.

Fiók üzlet:
Kisvárd.

ÉRTESETÉS

a közeledő idényre nagy mennyiségben bevásárolt és eladásra
kerülő

alkalmi vételekről,

melynek szíves meglekintésére tisztelettel meghívjuk a n. é. vásárló közönséget.

Szolid szabott árak.
Túlfizetés teljesen kizárva.

Különösen figyelemre méltó!
az ujonnan berendezett női- és gyermek confectio raktár.
Dús választék. Eredeti modellek.

Óriási választék
angol női divat
kelmekben gyö-
nyörű kivitelben.

Francia gyapju
flanelok, blous
és pongyoláknak

Férfi ingek leg-
jutányosabb
árakban, kézőlő
20 kr.

Csödtömegtől
vásárolt minden-
nemű férfi szöve-
tek rendkívül
előnyös árakban.

Szőnyeg, függöny,
ágyterítők, flanel
takarók a leg-
nagyobb választék-
térben.

Futó szőnyegek
18 krtól
3 frt **50** krig.

Ebédülő szőnye-
gek **2** frttól
200 frtig.